

**DISPUTATIO
IURIDICA
INAUGURALIS DE
TRIBUS VITIIS
EQUORUM...**

Johann Jakob Vittravius, Johann
Ludwig Gutbier, Valenti Gonzaga

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

DISPUTATIO IVRIDICA INAVGVRALIS
DE
TRIBVS VITIIS EQVORVM
CAPITALIBVS SAXONICIS

PROOEMIUM.

ET si naturaliter alias concessum sit in contra-
ctibus invicem se circumvenire, ut JCtus lo-
quitur in *L. 16. §. 4. ff. de Minor. & L. 22. §. fin. ff. locat. cond.* tantum tamen abest, ut ju-
ra nostra dolo & fraudi patrocinentur, ut
potius ad rescindendum contractum ex Capite doli & fraudu-
lentæ lationis, vel ob vitium rei venditæ ad redhibendum nec
non quanti minoris, vel quando etiam pluris actio conceda-
tur. in *l. 14. §. 9. ff. de Edil. Ed. junct. L. 13. §. 4. ff. de act. Empt.*
Neque enim per se naturaliter, Jus Naturale intelligitur, qua-
si jure Naturali lædere alterum permittetur, siquidem hoc cum
communibus juris principiis, quibus jus Suum cuique tribu-
ere jubemur, & alterum lædere prohibemur, pugnaret; Ve-
rum, vel ita Textus isti sunt explicandi, ut, per se naturaliter,

commune emtionis venditionis accidens, quasi inseparabile, quo semper venditor, cariori, aut sufficienti ad minimum pretio se vendere, emtor vero viliori, aut iusto, emere intendit, subintelligamus, siquidem secundum illud necessario semper ex natura contractus communi, alteruter eorum decipitur; vel, id de jure gentium exaudiendum, stylo juri nostro iustinianeo non inconveto, quo sæpe JVS NATVRALE pro gentium jure, ut in §. ii. *J. de Rer. div.* accipitur, maxime cum & contractus pene omnes ex jure Gentium sint. §. 2. *J. de J. N. G. & Civ.* ut proinde formulæ illius loquendi sensus hic sit:

quod jure Gentium, i. e. moribus læsio in Contractibus tolleretur, neque ob eam isti rescindantur.

Quamquam capropter, jus Nostrium iniquitatis accusari nequeat, cum læsiones minime approbet, sed ad evitandum majus malum, infinitas sc. lites & rescissiones contractuum saltem toleret; quoties autem interesse publicum cum æquitate naturali & aliquali privatorum læsione concurrat, toties illud hic prævalet, prout exemplo usucapionis & præscriptionis id manifestum est, quæ, etsi apertam iniquitatem & læsionem proprietariorum, privationem scilicet dominii contineant, atque ob id etiam improba temporis allegatio in *Novell. 9.* vocetur, ob interesse tamen publicum, ne dominia rerum sint in incerto, quin & in pœnam negligentium res suas tolerantur & comprobantur. *pr. J. de Usuc.* Hinc & in emtionibus Venditionibus qualescunque læsiones tolerantur, nec ob quæcunque rerum emtarum læviora vitia ad rescissionem contractus vel redhibitionem agi potest, sed occulta esse oportet, & talia, quæ usum eorum impediunt, quasque adeo emtor, si scivisset, vel plane non vel non Tanti emturus fuisset.

Et quamvis in Equis, non minus, quam ceteris animalibus.

malibus ob vitia hujusmodi occulta, ædilitia actio obtineat jure Civili, Frantzkius in *Comment. ad ff. l. 21. Tit. 1. n. 82.* nostro tamen Saxonico singulare est in Equorum emtionibus, ut Venditor, non nisi de tribus Cardinalibus Vitiis teneatur, & ad redhibendum conveniri possit, de quibus in præsentiarum latius agendum, & quidem ostendendo

- I. in quo consistant vitia.
- II. quomodo probentur.
- III. ad quid obligetur venditor.
- IV. quæ inde actiones competant.

CAP. I.

In quo consistant Tria ista vitia.

§. I.

EQVVM ab æquitate nonnulli derivant, detracta primalitèra, quæ diphtongum efficit, quod pares equi eligi solerent, qui bigis, quadrigis jungerentur, test. Ambros. Calpino in *dict. lat. Voc. Equi.*

Atque hinc Jac. Speidelius, in *Specul. jurid. p. 1. Voc. Pferdt*; *Equus*, inquit, *ab aqualitate dicitur, licet e, brevietur, quia, quando quadrigis jungebantur, pares aquabantur, inde, diminutivum equuleus, i. e. parvus Equus, vel genus tormentorum, inde etiam equuleus & equinus.* Aliter paulo Befoldus, in *Thef. pract. lit. P. 74. voc. Pferdt. fol. 776.* ubi ex Limnæi *jur. publ. l. 6. c. 6. n. 62.* ex æquo equum, denominari ait, weil das Pferdt kein Ansehen der Personen hat/ sondern so bald einen Fürsten/ als einen Stalljungen/ der es nicht zu besitzen erlernet/ zum Sand-Reiter machet. Verum valde tortuosæ, non dicam ridiculæ hæc denominationes sunt. Ego vocem Equi pro primitiva habeo.

§. II.

Per VITIA hic intelliguntur defectus & corruptiones Corporis aut animi. Unde dividi possunt in EXTERNA, quæ Corporis, & INTERNA, quæ animi sunt, quibus & tertia Species addenda, MIXTA, quæ corporis & animi simul sunt. *L. 4. §. 4. ff. de edil. Ed.* Præterea distinguunt nonnulli inter vitia & morbos, morbumque gravius vitio, vitium vero levius morbo esse ajunt, illumque jumenta & eorum operationes in iis, quæ ad Esse simpliciter illis inserviunt, hoc vero ea respicere in iis, quæ faciunt ad bene esse. Et quamvis alias vitium & morbus utique differant, ita ut morbosus quidem vitiosus, non autem viceversa, vitiosus morbosus sit. vid. A. Gellius. *noct. attic. l. 4. C. 2. p. m. 275.* Hic tamen Jure Consultis hæc pro Synonymis sunt, ita, ut morbus vitiumve iis dicatur affectus præter naturam, qui usum, ministeriumque hominis aut jumenti impedit.

Et hoc probatur per *L. 1. §. 7. ff. de edil. Edict.* Fuit enim hac de re olim disputatio inter Sabinianos & Proculianos; quibus additus etiam fuit Modestinus, hic enim, ut habetur in *L. 101. §. 1. ff. de V. S.* putavit, morbum esse temporalem corporis imbecillitatem, Vitium vero perpetuum Corporis impedimentum *d. l. 101. §. 2.* Labeo vero, Trebatius & Sabinus existimaverunt, nullam, quoad hoc Edictum differentiam subesse, quorum sententiam secutus est Ulpianus. Sed omnis hæc dubitatio sublata & res decisa est per *L. 1. §. 1. ff. de edil. Edicto*, in qua particula Vè, verbis; MORBI, VITIIVE, non est adversativa, sed Explicativa, quia ob Corporis morbum detenta, indistincte vitiosa dicuntur, tum in *d. l. 1. §. 7. & 8.* tum in *L. 4. & 10. ff. Eod.* Non tamen quodvis levissimum sufficit, sed tale oportet esse, quod uti dictum ministerium illius impedit. vid. Hahn. *ad Welsenbec. parat.*

L.

L. 21. T. 1. n. 3. Et quamvis alias ob vitium animi, redhibitionem locum non habere dicatur, in *L. 4. §. 4. ff. de Edil. Ed.* sed ex Emto saltem quanti minoris concedatur actio *L. 1. §. 9. & 10. ff. Eod.* Intelligendum tamen hoc tantum de Mancipiis est, in quibus, correctione & severiori disciplina corrigi & emendari vitium potest *Bechman Comment. ff. Vol. 1. Exercit. 6. Lib. 21. T. 1. n. 54.*

§. III.

Varia autem a variis diversi generis referuntur Equorum Vitia, & a D. Joh. Wilh. Rövenstrunck in *Tr. de Medis. Edilit. l. 1. C. 4. n. 23.* quidem REDHIBITORIA, triginta quinque, ad ÆSTIMATORIAM, s. quanti MINORIS, vero actionem, quadraginta quatuor refert, *L. cit. L. 2. p. 1. n. 28.*

At Dominus Richter in *p. 1. Decis. 95. n. 29. fol. 205.* duo & triginta tantum; a Domino Leysero in *jure Georg. C. 12. n. 66. seqq.* triginta quinque enumerantur. At e contrario Dominus D. Biccus in *Nucleo Colleg. Jur. Argent. ad L. 21. ff. T. 1. §. 11.* ad denarium numerum ea reducit:

1. Si sint calcitrosi.
2. Si phrenetici, *Kollernd.*
3. Pavid. *Scheu* / ut semet ipsos turbent & eripiant. *L. 43. ff. de edil. Ed.*
4. Superossa vel gallas habentes *aberbeinigt.*
5. Si sint furtivi aut prædati, *geraubt oder gestohlen.*
6. Scabiosi, *Haarschlechtig.*
7. Retrogradi, *Stettig.*
8. Lunatici, *Hauptflech/ als Wönnig oder Koxig.*
9. Laborantes coecitate latente, *Staarblind.*
10. *Neudig.*

Francofurtenses autem in *Reform. Civit. p. 2. T. 9. §. 4.* quatuor saltem ad Rescisionem contractus sufficere statuunt:

1. Si sit furtivus aut prædativus.
2. Si

2. Si Scabiosus, **Haarschlechtig.**
3. Retrogradus, **Stettig.**
4. Lunaticus **Hauptfleh/als Rönig oder Rönig.**

Dominus Lud. Gillhausen in *arb. judic. Civ. C. 6. p. 1. §. 225. n. 4.* etiam quatuor species eorum asserit, sed latentem Coecitatem iis non annumerat, ut

1. **Daß es nicht gestohlen.**
2. **Nicht Stettig.**
3. **Nicht Rönig.**
4. **Nicht Bauchbläßig oder Haarschlechtig sep.**

Enim vero, quia primum, non tam Equum ipsum quam ejus possessorem, illiusque saltem Titulum attinet, adeoque extra Equum est, & sic possessoris potius quam Equi ipsius vitium respicit, Tria tantum vera remanent Vitia, quot equidem numero NORINBERGENSES quoque in *Reformat. Civ. l. 4. T. 16. §. 1.* habent, nimirum

1. ne sit **Rönig.**
2. **Neudig.**
3. **Haarschlechtig.**

Et jure LVBECENSI itidem de tribus solum obligatur Venditor, ut scilicet non sit

1. **Asthmaticus, anbrüstig.**
2. **Retrogradus, Stettig.**
3. **Lunaticus Schnobisch.** vid. *Mev. ad jus Lub. L. 3. Tit. 6. art. 17.*

Jure denique SAXONICO, etiam tribus saltem vitiis conveniri Venditor redhibitoria potest,

1. Si sit retrogradus, wenn es **Stettig** ist.
2. Si coecitate latente laboret, wenn es **Staarblind** ist.
3. St sit scabiosus, wenn es **Haarschlechtig** ist.

Ideo

Ideo vero hæc tria vitia in Equis præstanda & tacite ex-
cepta censenda censentur, quia ut interna invisibilia sunt,
nec non nisi usu demum se exserunt, & Emtorem quan-
tumvis etiam equorum peritum & versutum latere & fal-
lere possunt. vid. Colleg. Argent. L. 21. T. 2. §. 17.

IV.

Transendum nunc ad Vitia specialia, interque. I.
primum locum obtinet: Nesit RETROGRADVS, daß stettig.
es nicht stettig sey / si scilicet nulla vi, nec verberibus
ad procedendum cogi potest, sed uno, eodemque loco
subsistit, & retro potius cedens se elevat, pedibusque cal-
citrat, adeo ut nullum iter cum eo suscipi, nedum per-
agi possit, sicque vitium hoc omnem prorsus usum &
ministerium impediatur, proindeque talis equus Vendi-
tori non immerito redhibendus est, cum iniquum esset
Carere pretio & usu equi Emtorem, Venditorem vero
se cum damno illius locupletare debere, maxime, si vi-
tium hoc non sit continuum, sed intervalla habeat, cer-
tisque tantum temporibus contra naturam generis sui sic
agere soleat, ita ut non statim cuique vitium hoc inno-
tescere possit. Atque in hoc talis retrogradus Equus
cum PHRENETICO, mit dem Kollerichsten / fere con- Kollericht.
venit, dum æque occultum est, nec statim se exserit, ut
ut Vitium hoc inter Cardinalia non referatur, nec ob id
redhiberi talis Equus phreneticus possit. Test. Carpov.
p. 2. C. 34. def. 17. n. 2. Dn. Bechman. Comment. ff. Vol. Sensens.
1. p. 2. Ex. 7. lib. 21. Tit. 1. obs. pract. §. 4. n. 62. Dn. Rich. Lipsiensis.
ter decis. 95. n. 31. præjudiciis hoc confirmantibus; Alii e-
contrario iis tum annumerant, si per illud equus ini-
doneus reddatur, prout a Scabinis Wittenbergensibus Sententia
M. April 20. 1708. respondisse refert Dn. D. Joh. Henr. Wittenb.
Ber-

Lunatici. Berger, in *oeconomia jur.* l. 3. Tit. 8. §. 6. not. 3. Confer. Godofr. *Christian Leyser in jur. Georg. L. 2. c. 12. n. 101. fol. 356.* Illud hic notari meretur, quod PHRENETICI & LVNATICI a nonnullis interpretibus pro iisdem habeantur & per Kollernd reddantur, ut videre est apud Dn. Carpz. Dn. D. Berger. & Richter *loc. cit.* nec non apud Franzkium *Comm. ff. l. 21. Tit. 1. n. 82.* & Zobelium in *different. jur. Civ. & Sax. 38. n. 17.* id. Rudinger in *singul. observat. Cent. 4. Obs. 8.*

Distinctio At D. Job. W. Revenstrunck *tr. Meditat. adilit. l. 1.*
Reven- Cap. 4. n. 3. & 9. ita a se invicem discernit, ut phreneti-
strunckii. cum, malis spiritibus captum, der Kollernd und un-
 sinnig wird/ appeller, LVNATICVM vero, cujus visus
 cum revolutione lunæ crescit & decrescit, Mon, Neugig/ cum Felicio *Tr. de Societat. c. 7. n. 22. seqq.* & sic ob-
 scurum per æque obscurum describit & præter nomina.
 Vitiourum in quo ea proprie consistant, non explicat, ut
 proinde non immerito de eo Dn. Job. Volck. Bechman
 in *disp. de Eo, quod circa Equos justum est. Jen. 1676. babil.*
 c. 3. §. 8. in *fin.* tale fert iudicium: quod adilitias suas
 meditationes ad Equestre quidem iudicium præcipue di-
 rexerit, maxima autem libri istius pars, non nisi circa
 communia versetur.

§. V.

Vitium II. Est, si coecitate LATENTE LABORET, hoc
Coecitas est, si ejus oculi membrana obducti sint. Revenstrunck
latens. l. cit. n. 12. hoc enim occultum & invisibile oculorum
 vitium est, quod prudentissimos nonnunquam fallit, nec
 ab unoquoque tam facile cognosci potest, unde non im-
 merito a Venditione id Emtori præstandum. A quo ta-
Differ. men differt Coecutiens, das blöde Augen hat/ nec
Coecu-
tiens. non

non Maculam habens, *das ein Fleck auf den Auge hat.* Rösenstrunck *d. l. n. 11. & 13.* quia ille oculorum usu penitus destituitur, hi vero ægre tantum & imbecillius vident.

Myopem quoque & Lusciosum, morbosos esse *Myope & atque ob id redhiberi eos posse in L. 10. §. 3. & 4. ff. de edil. Luscio- Edict.* dicitur. Quod tamen ita attemperandum esse arbitror, si tale vitium, usum ministeriumque illius prorsus impediat, quod de eo, qui coecitate latente laborat, dubio caret, quod si vero ad certum aliquem usum, ubi non tam oculorum acie, quam robore corporis opus habet, expresse illum emerit, isque laboribus istis sufferendis par esset, redhibitioni minime locum dandum existimem, cum usum suum, in quem sibi eum comparasset, præstare possit. arg. *L. 1. §. 8. ff. de edil. Edict.* ut ut pro qualitate circumstantiarum, quanti MINORIS, agi nihilominus posse, non negaverim.

§. VI.

III. Ut non sit SCABIOSVS, *daß es nicht Haar-* *Haar-*
sive potius *Hartschlechtig* sey; cum enim scabies *schlecht-*
s. calvities & pilorum nuditas, non vitium inter-
num, sed externum cuique in oculos incurrens sit, nec
a venditore se deceptum esse Emptor conqueri possit, at-
que ob id etiam ædilitiis Actionibus agere nequit; hinc *Potius*
non tam *Haarschlechtig* / quam *Hartschlägig* / *ef-*
ferri debet, ut idem sit ac *Hart* i.e. valde s. graviter, & *Harts*
schlägig / i.e. anhelans, qui sc. graviter anhelat s. respi- *schlägig.*
rat, dessen Lunge im Leibe angewachsen ist/ ita, ut re-
spirare libere nequeat, dum pulmones se extendere non
possunt, vel ut magis probabile a voce *Hart* / veterum
Saxonum & modernorum etiam inferioris Saxoniz incol-
larum

in Ord.

Francos. larum idiomate, idem ac *Herz* / *significante & schlägig*
vocatur, i. e. palpitans, ita ut *Hartschlägig* idem sit ac *Herz*
Dämpf *schlägig* / h. e. Equus vitio palpitantis cordis s. asthmate
fige laborans, ein Engebrüstig Pferd / tale enim Vitium o-
Schlach mnino latens est, usque dum per unum vel alterum mil-
bäuchige liare iter factum, ex quo deinde tales asthmatici Equi
Pferde. palpitante corde, quasi suffocaturi, vix anhelare, nec pro-
Jure Lu- cedere amplius possunt, vocentur hinc etiam *Dämpf*
becensi *ge* / *Schlagbäugige Pferde* / in ord. *Francos.* §. 3. Conf.
vocatur. *Asmati-* *Dn. Schilter Exercit. jur. 34. ad L. 21. ff. Tit. 1. §. 15. & in*
ticus. Statuto Lubecensi, expresse cavetur, ne Equus sit Asth-
Refut. Ti- maticus. vid. *Mevium in jur. Lubec. L. 3. Tit. 6. art. 17.*
tii 7 Cii *fol. 655. n. 5.* Ex quo apparet Scabiosum non recte vo-
Lips. opi- cari a *Dn. D. Titio*, in *observ. ad Lauterb. l. 21. Tit. 1. obs.*
nio. 688.
in Thu-

ringia

atum vi- Pituitosum, cum pituitosus idem sit ac Mucosus,
tium, *Rohig* / quale Vitium quidem in THVRINGIA IVto lo-
Rohig, co jungi vitiis Cardinalibus solet, non autem jure SAXO-
annume- NICO. *Frantzkius in Comment. ff. l. 21. Tit. 1. n. 84. Rich-*
ratur. *ter Decis. 95. n. 33.*

Secus jure
Saxonico.

CAP. II.

§. I.

In probat. Cum vitia hujusmodi non præsumantur, hinc pro-
Vitior. re. batione eorum opus est, & quidem tum ratione vitii
spiciend. ipsius, tum etiam ratione temporis.

1.) Vitium

2.) Tem- VITIVM ipsum, & an eo equus infectus sit, per peri-
pus. tos Equorum, & Hippiatros explorandum est, *durch*
per duos *Pferdehändler / Rohstauscher / Hufschmiede / Pferde-*
Test. ju- *ärzte / und andere Pferdeverständige.* *Revenstrunck*
raios. *Medit. Edil. L. 2. c. 2. n. 5. & quidem per DVOS JVRA-*

TOS.

TOS. *4. L. 12. ff. de Test.* Si tot haberi possunt, sin Unus *Sin Unus tantum* ibi fuerit, illius quoque solius iudicium sufficere *tantum?* ait. Ludov. Gillhausen, in *arbor. judiciar. Civ. Cap. 6. p. 1. quid de* §. 223. non quidem ad plenariam condemnationem, sed *cernen-* vel ad suppletorium, vel purgatorium, prout tale præ- *dum.* iudicium e Scabinatu Wittebergensi de ao. 1708. adducit *Dn. Berger in oeconomia jur. L. 3. Tit. 8. §. 6. Not. 1.*

§. II.

Requiritur autem, ut TEMPORE celebrati contractus & traditionis jamdum tali vitio Cardinali affectus fuerit equus, non vero, si ex post facto illud ei supervenerit; quod posterius exinde præsumitur, si venditor probare possit, per servos vel ministros aut alios, quibus equum illum forte, brevi ante venditionem commodavit, quod nec cœcitatæ vitium in eo, nec quod retrogradus aut asthmaticus tum fuerit, observaverint, maxime, cum & ex malo servorum imperitorum regimine, aut acerba tractatione equus facile confundi & retrogradus reddi possit, nec non culpa eorundem vel casu etiam oculis lædi aut ex pastura venenata vel alia nociva asthmatis vitium contrahere queat, idque tum præprimis factum esse creditur, si post TRIDVVM se illud demum exserat. *Tempus est Triduum.* Teste *Dn. Berger. l. c.* quod triduum etiam in Lunaticis seu phreneticis attendendum esse, idem *d. l.* docet. Ad datur Cardin. Tusch. *pract. conclus. Voc. Equus. Concl. 312. fol. 158.* atque ita in Causa Theuermeisters contra Andreas Schmieden ad interrogationem des Amtnians zu Schweinitz / M. April. 1708. respondisse: Würde Beklagter sich endlich reinigen / daß er nicht wiſſe noch glaube und dafür halte / daß das libellirte Pferd zur Zeit des geschlossenen Kauffs tollernß gewesen /

noch in dreien Tagen von solcher Zeit an kollernd und dadurch untüchtig worden / schweren / so hat Klägers Suchen nicht statt. Testatur Dn. Berger. l. c. Quia vero Equi etiam Lunatici & retrogradi sua habere solent intervalla, nescio, an ex lapsu tridui supervenientia vitii præcise inferenda sit; & quid, si cum scabioso seu asthmatico intra triduum nullum iter susceptum fuerit, atque sic nec observari vitium hoc potuerit, an igitur post Triduum Emor sua actione excludendus erit? Vix hoc asserendum crediderim, maxime si mortuo & dissecto eo ex visceribus appareat, Asthmate laborasse, iudicioque peritorum, h. e. Excoriatorum vel aliorum impossibile esse, ut nudius tertius demum vitium hoc contraxerit sed longe ante jamdum eo affectus fuerit, non enim dubito, quin tali casu, non obstante tridui lapsu, ad restituendum pretium cum interesse, damno & expensis, agere possit; Aliud est, si non Asthmate, sed alio morbo perierit, quia tunc mors illius casui fortuito adscribenda. *n. l. 3. C. de Edilit. act.* tametsi facta sectione & inspectione, pulmone & hepate putridus inveniatur, *avenn ihme Lunge und Leber verfaulet ist / test. Carpzov. p. 2. C. 34. definit. 17. Dn. Bechm. Vol. 1. p. 2. Exerc. 7. lib. ff. 21. T. 1. obs. pract. 3. n. 61.* Brevi igitur post Venditionem, & quam primum potest Equi Vitioli inspectio fieri debet, ad probandum inde Equi vitium. Nam etsi integros sex Menses utiles habeat Emor, intra quos ad redhibendum, integrumque annum utilem, quo æstimatoria agere potest, aliud tamen est fatale INSTITVENDÆ ACTIONIS; aliud FVTVRÆ PROBATIONIS præparandæ. Quomodo enim Testes & Inspectores de vitii qualitate & imprimis, quod tempore traditionis in Equo jamdum fuerit,

*Si intra
Triduum
vitium
non inno-
rescat, an
post tridu-
um actio
institui
potest?*

*Fatale
actio.*

rit, deponere vel attestari possunt, si eo tempore equos non viderint, sed diu post, cum medio tempore culpa vel casu plura Equis obvenire potuerint mala. Hinc cum **Christoph Ehrenfried von Ponigkau** Capitaneus Regio-Electoris Saxonicus in pratorio Lipsiensi, contra **Jacobum Pippingen**, Civem & Mercatorem Lipsiensem, ex capite Vitiosorum, a Creditore illius Mercatoris, Cive Hamburgensi, **Lorenz Gilles**, ipsi Venditorum & traditorum Octoginta Equorum, impetrata de non solvendo inhibitione, ageret, inspectores vero fabri ferrarii, alii-que ut ferebantur equorum periti in Testes ab actore producti, ad interrogatoria deponere haud potuerint, quod Equi ipsis ex postfacto demonstrati de illis fuerint, quos actor a Venditore accepisset, probatoque a Reo, e contrario, Equos illos actorem statim inter gregarios milites distribuisse, qui iis per aliquot septimanas pro lubitu usi fuissent, finita probatione & reprobatione Reus ultimo ab instituta actione a Dominis Scabinis Lipsiensibus M. Octobr. ao. 1711. absolutus est.

§. III.

Quodnam autem tempus breve sit, arbitrio judicis est relinquendum: In nonnullis tamen locis certus,isque longior etiam triduo Terminus statutus est, intra quem vitia post contractum apparentia a Venditore præstari debeat; Reformatio Norica it. disponit: *Tempus* **Wården** *in locis* **dann Schweine oder andere dergleichen Thiere/ die** *quibus-* **der Schau bedürffen/ verkauft/ die sollen durch die** *dam Cer-* **Schau dem Käufer gefertiget werden/ und die Wehr-** *ens est.* **schaft 14. Tage bestehen.**

URATISLAVIÆ tempus est QVATVOR SEPTIMANARVM in Venditionibus Equorum, referente hoc

DM.

Dn. D. Sam. Strykio in Usu Mod. ff. L. 21. Tit. 1. §. 28. & in Concluso Senatus Francofurtensis ad Moenum, adducente id. Joh. Schiltero in prax. jur Rom. Exercit. 34. §. 15. lit. a. fol. 313. unus adhuc dies ultra Mensem adjectus est, verbis: Wolte den Reuffer bedüncken/ das Pferd were mit einen gemeldten dreym Wandel beladen/ so soll er solches dem Verkäuffer/ da er noch beyhanden/ oder da er verreisset/ seinen Wirth/ bey deme er damals zur Herberge gelegen/solches verkunden/fürters an seinen Gast förderlich gelangen zu lassen/ darauf das Pferd in eine offene Herberge ziehen/ und daselbst 4. Wochen stehen lassen und dem Wirth dasselbige befehlen/ Er aber und der Verkäuffer mittler Zeit darbey nicht kommen/ sondern die 4. Verordnete/ so darüber beendiget seyn/ welche so oft sie es von nöthen achten/ darüber gehen/ und das Pferd mit Fleiß besichtigen sollen; So dann nach Verfließung der 4. Wochen und eines Tages/ dieselben 4. Meister bey ihren gethanen Enden das Pferd der geklagten Mängel rein erkennen/ so muß der Käufer das Pferd behalten 1c.

Apud Gallos. Apud Gallos in Venditione Equi, NOVEM tantum dies praestitutas redhibitioni esse, refert *Dn. Joh. Jac. Willenb. disp. ff. 41. L. 21. T. 1. thes. 3.*

Nihil in- Quamvis autem regulariter nihil interest, in Nundinis an tereß, an extra eas, in foro publico, an privatorum aedibus emtio
Emtio fiat fiat, cum hic aequitas & laesio respiciatur.

in foro publico Singulare tamen & Statuto HAMBVRGENSI *part.*
an aedibus 2. Tit. 8. §. 17. introductum est, quod Equi in foro publi-
privatis. co vel in Navibus emti, inspectio & redhibitio statim fieri debe-

debeat, sin illum domum secum, citra protestationem receperit, licet postea vitiosus reperiatur, damnum hoc emptoris est, nisi contrahentes aliter convenerint: in verb: Wenn ein Mann Korn/ Holz/ Ochsen/ Schweine/ Schaafse/ Pferde und dergleichen fahrende Haabe auf den freyen Markte/ oder auch in denen Schiffen/ gesehen und gekaufft hat / auch darauf in seine Behausung und Gewehr bracht/ das muß er ohne alle Exception gelten und bezahlen/ es wären ihre Vorworte anders.

Imprimis vero in scabiosis VRATISLAVIÆ pecu-
liaris instituitur vitii hujus examinatio, dum de certo
loco in alium pleno cursu agitari solet, referente hoc ita
Dn. Stryckio in *Usu Mod. ff. L. 21. Tit. 1. §. 18.* in Verbis: *via pecu-
liaris in-
vestigatio
vicii insti-
tuitur.*
Es ist vor dem Schweidnischen Thore ein gewisses Ziel/ wohin es durch den Haber Voigt und Cammer-Reiter/ im vollen Lauff geritten/ und dadurch dieses vitium erforschet wird. Interdum ita quoque: Daß das Pferd in Marstall/ oder auch ausser demselben auf der Gasse oder vorn Schweidnitzer Thor einigemale auf und nieder geritten/ und dadurch die Herzsclägigkeit probiret wird.

Atque hinc est, quod in nonnullis locis certa judicia Equestria habeant, Pferde-Berichte/ quæ lites circa emtionem & venditionem, nec non vitia Equorum obvenientes dijudicant, teste tamen *Godofr. Christiano Leysero in jur. Georg. L. 3. Cap. 12. n. 63.*

CAP. III.

Ad quid venditor obligetur.

C

S.I.

§. I.

Eff. Aus. **E**ffectus vitiorum hujusmodi Cardinalium rescissio s. resolutio contractus est. Hoc tamen cum discrimine, ut, si sciverit & reticuerit hoc vitium, recipere illum, & restituere ei pretium cum usuris damno & expensis teneatur. Ex quo deducitur, quod si Equus retrogradus, suoque hoc vitio in causa sit, ut emtor ab hostibus capiat, venditorem ei ad interesse obligari. Frantzk. *Comment. ff. L. 21. T. 1. n. 62.* Similiter si coecitate invisibili s. latente laboret, emtorque cum eo præcipitur in fossam, aut si asthmaticus fuerit, nec emtor illo iter suum peragere aut in usum destinatum adhibere potuerit, sed alium, vice istius, conducere necesse habuerit, omnes hujusmodi impensas, una cum æstimatione pabuli, quo interea frustra fructus est, restituere tenetur. Facit huc *L. fin. ff. Commod.*

§. II.

An igitur venditor emtori indicare nota ipsi vitia equi tenebitur? ita Communiter a Doctoribus statuitur. *Dn. Brunnem.* autem in *Comment. ff. ad L. 14. de edil. Edict. n. 1.* id limitat: Si nempe ex tali vitio nullum periculum immineat emtori, tunc enim patefacere id eum non teneri. Quanti tamen Minoris actionem contra eum nihilominus dari. Cum igitur gradus vitiorum hujusmodi dentur, ob quodvis levius, redhibitoria non competet, cum tale requiritur, quod usum ministeriumque illius multum impediat, & deteriore reddat, ut emtori idcirco eum habere non expediat, nec ob id, si scivisset, emturus fuisset, quod quidem jurejurando obtinerè redhibiturum actorem debere, cum *Dn. Brunnem.* in *Comment. ff. ad L. 21. de Edil. Ed. n. 4.* statuit, *Dn. Stryckius*

Stryckius in *Ufu Mod. ff. Libr. 21. Tit. 1. §. 30. in fin.*

VERVM etſi in aliis vitiis internis Equorum, vel animalium aliorum facilius id admitterem, in Cardinalibus tamen his Equorum, requiri minime crediderim, quia omnis venditor de iis, ipſo jure etiam inſcius & ignarus tenetur & ad redhibitionem obligatur, unde præſumptionem pro ſe habet quivis emtor, quodſi ſciuiſſet, emturus illum non fuiſſet, proindeque nec jurejurando opus habet, ſed venditor potius contrarium probare tenetur.

HINC, ſi auriga retrogradum & coecitate latente laborantem emerit, cum vitia hæc uſum hujusmodi equi non adeo multum impediunt, ſi ſcilicet cum aliis onuſto curruſi alligatus ad trahendum adigatur, quin majus tum aliis miniſterium præſtat, maxime ſi primum ſtatim curruſi, intra Temonum anguſtias includatur, **Wenn es in Karn / gleich ſorne an / zwiſchen denen Deichſeln eingeſpannt worden /** ubi nolens volens retrogradus, a reliquis cum præcedentibus adtractus, adhibitaque lorica procedere, onusque curruſi ferre trahereque cogitur.

Quamvis autem hinc, nihil ſtultius eſſe Diogenem diſſiſſe aſſat *Dn. Speidelius in ſpecul. jurid. part. 1. Voce Pſerdt. n. 85.* quam venditorem narrare debere, vitium rei, dum vendit: Tamen, quia vitia hæc utpote non patentia, nec in oculos incurrentia neminem celanda, atque ob id etiam ab ignorantibus præſtanda ſunt, hinc reticentia dolose & decipiendi animo ſemper facta creditur, adeo, ut nonnunquam etiam a fraudis ſuſpicionem ſe purgare neceſſe habeat venditor, per ea quæ ſuperius ex reſponſo Scabinorum Wittebergensium a *Dn. Bergero* relato tradita

sunt, quod si facere non possit, non pretium tantum, cum usuris restituere, sed & omnia detrimenta, quæ ex ea venditione emtor traxerit cum præstare debere Julianus ait in *L. 13. pr. ff. de act. Em.* Condemnato simul eo in expensas litis.

§. III.

Cum vero scientia hæc in animo consistat & difficilis sic probationis sit, non dubito, quin iusjurandum deferri venditori super ea possit. Unde pro cautela non immerito commendandum auctori, ut conscientia venditoris illam committat, qui sic in mala fide constituatur & si abjurare deinde eam nequeat, in restitutionem damni, interesse & expensas condemnetur. Conf. in simili *Dn. D. Berger. in Tr. de processu possessorio §. 39. p. 143.* Neque excusabitur sciens venditor, tametsi generaliter protestatus sit, se nolle pro aliquo vitio teneri, cum ipso iure ad præstanda Cardinalia obligetur. Richter. *Decis. 95. n. 10.* quia igitur in dolo est, scientia cum protestatione juncta ei minime prodest, nec liberabit illum, ne quidem a præstatione interesse, licet hoc duplum excedat, cum *l. un. C. de Eo quod interest*, ad eos casus, ubi ob dolum interesse petitur, non pertineat. Frantzkus in *Com. ff. l. 21. Tit. 1. n. 109.* Secus est, si in specie vitium nominatim aliquod excipiat, nec de eo se respondere velit, protestetur, emtorque non contradicat, sed nihilominus equum illum emat, standum esse eo, quod convenit, Jctus ait in *L. 14. §. 9. ff. de edil. Edict.* Sufficit enim vitium illud non reticuisse venditorem, sibi que imputabit emtor, quod ita cum eo contraxerit, nisi forte vitium istud palliativa cura occultaverit, veluti si Mucum obstruxerit, quod cum videri non possit & dolo venditor agat,

agat, non dubito, quin in THVRINGIA, ubi mucositas inter Cardinalia vitia quoque refertur. Teste Richter. *Decif. 95. n. 33.* de eo, ad interesse conveniri queat: Quin & extra THVRINGIAM, in ELECTORATV SAXONIÆ quoque de eo tenebitur, non quidem ut de capitali vitio, sed de DOLO, adeo, ut si & alii forte ipsius Equi inde corrumpantur & moriantur, non ad restituendum tantum pretium, sed & omne damnum, interesse & expensas præstandum obligabitur; Idque eo quoque extendendum, ut licet in Electoratu Saxonico expresse protestetur, se, non nisi de Cardinalibus vitiis responsurum: **Daß er nur für die Haupt-Mängel Gewehr seyn wolte.** Nihilominus ob dolose & fraudulentè suppressa vitia alia, ad damnum, interesse & expensas condemnari debeat, prout præjudicio Facult. Jenens. probat. Beehman. *Comment. ff. Vol. 1. p. 2. Exercit. 7. Lib. 21. c. pract. II. n. 69.*

§. IV.

Intelligenda igitur hæc tantum sunt de vitiis occultis non & patentibus, qualia ordinarie omnia capitalia sunt: Manifesta enim cum semet ipsa ostendant & visibilia sint, indicatione haud indigent, veluti si coecus sit, vel cicatricem in capite habeat, aut claudicet &c. quia ignorantia supina pro scientia est *L. 3. § 6. ff. de jur. & fact. ignor.* nec, si contrarium dixerit venditor, tenebitur per *L. 43. ff. de Contr. Emt.* quia scienter vitiosum emens a venditore deceptus dici non potest, quin semet ipsum tum decepit, adeoque de se queri debet, quod talem emerit, cum adilicium edictum ad ea saltem vitia pertineat, quæ quis ignoravit, vel ignorare potuit, per *Text. in L. 14. §. fin. ff. de adil. Edict.* Hinc cum grandi-

nes, *die Sinnen*/ ex apertione palati & inspectione linguæ facile deprehendi possunt, nec redhibitionem gi-
gnunt nec venditor pretium restituere tenetur, sed emtor
sibi imputare debet, quod oculari inspectione uti nolue-
rit, quemadmodum ita a *Dn. Scabinis* Lipsi. pronuncia-
tum refert *Carpzov. p. 2. C. 34. def. 16.* quod tamen alii
de lanionibus emtoribus, utpote harum rerum peritis so-
lum admittunt, in aliis vero, alterius professionis homi-
nibus, minime concedunt, quia emtoribus omnibus id
vix injungendum, ut semper emtionibus suis adhibeant
Laniones, qui os porcorum aperiant & inspiciant, cum
hac ratione adilitia actio nimis restringeretur. *Brunnem.*
ad ff. L. 21. Tit. 1. ad L. 14. n. 9. & cum eo, Stryckius
in usu Mod. ff. d. Tit. §. 7. Sic, cum Lanio denunciave-
rit directori judicis pagani, *zu Ritscher und Dittmans-*
dorf/ *Dn. Frid. Keinern*, quod rusticus *Dittmansdorfen-*
sis, ipsius ministro, *seinem Fleischer-Knechte*/ porcum
grandinosum vendidisset, ab eoque & pretii restitutio-
nem cum interesse & expensis, insuperque pœnam in ar-
ticulis opificii Lanionum illius loci statutam, pro singulis
ungulis sc. porci, quartam floreni petiisset, a *Dn. Scab.*
Lipsi. M. Novembr. 1712. propter d. L. 14. §. fin. de adil. E-
dict. denegatam ei actionem esse, fando accepi.

§. V.

Multo autem magis tum obligabitur venditor, si
abesse hoc vitium stipulanti expresse promiserit. *L. 4. §. 4.*
ff. de adil. Edict. tamen si ipse equum illum brevi ante ut
bonum & sanum emerit, vel donatum acceperit, atque
hinc vitio hoc affectum, eum esse ignoraverit, *L. 1. §. 2.*
ff. Eod. quia non debuit facile, quod ignorare potuit, es-
se venale. *L. 13. §. 3. ff. act. Emt.*

Sin

Sin absque tali speciali promissione ignorans vitium, vendiderit, non quidem damnum, s. quod interest, pretium tamen cum usuris redhibitoria actione, vel quanti Minoris æstimandus Equus pro qualitate petiti, institutæ actionis, emtori restituit, detractis & compensatis utroque hoc casu, commodis, quæ interim emtor ex usu & ministerio illius percepit, quod in dubio in singulos, detractis feriatis, dies, quarta thaleri pars computari solet, Teste *Dn. Rivino c. p. Elect. Sax. Tit. 28. §. 16.* Quæ actiones non tam tantum obtinent, si equus vitiosus adhuc extet & redhiberi s. reddi possit, verum etiam si mortuus sit, cum probato Cardinali vitio, emptio retro resolvatur & Equus inemptus habeatur, adeoque periculo venditoris perit. *L. 47. §. 1. ff. de edil. Edict.*

§. VI.

Nec Venditor saltem ipse sed & Heredes illius, Emptori ipsiusque heredibus redhibitoria vel quanti Minoris tenentur. Est enim rei persecutoria atque hic in heredes active & passive transitoria. *L. 23. §. 5. & L. 31. §. 5. ff. de Edil. Edict.*

Sed quid si inter se dissentiant emptoris heredes, uno redhibitoria & alio quanti Minoris volentibus agere? DISTINGVUNT communiter, An equus vitiosus vivat adhuc, an mortuus sit; Illo usu alterum, altero invito, redhibitoria agere posse negant, quia Venditor alias contra Voluntatem suam in Communionem detruderetur per partis animalis redhibitionem, cui communioni tamen invitus se committere nemo cogitur. *4. L. 77. §. 20. ff. de LL. 2.* Hoc autem Casu unum ad Redhibendum, alterum vero Quanti Minoris agere posse, statuunt, quia tunc de pretio restituendo, ipso jure diviso & in se divisibili.

sibili agendum esset, cum mortuus redhiberi si retro dari nequeat. Vid. Revenstrunck *Medit. adil. l. 1. c. 7. n. 58.* Strykius *ll. M. ff. L. 21. Tit. 1. §. 31.* Quamquam non videam, qui unquam contigerit, ut mortuo equo quis ob cardinale vitium, quanti Minoris, acturus sit, dum potius ad RESCISSIONEM Contractus & RESTITVENDVM integrum pretium, cum omni detrimento & expensis agere possit, quam quod saltem id, quod plus iusto pretio pro eo solvit, repetere debeat. Cum verò omnes consentire ad redhibendum, unumque dare procuratorem debeant, per *L. 31. §. 5. ff. Edil. Edict.* pluribus autem existentibus Emtoribus vel heredibus, si unus eorum retrahere Contractum nolit, nec reliqui id facere possunt. *arg. L. 11. 12. 13. ff. de addict. in diem.* Quia una Emtio est, nec pro parte rem venditam recipere, & pro altera cum altero coemtore communionem inire invitus tenetur, conf. Petr. Castellii *Adversaria p. 3. ad L. 13. ff. de addict. in diem*, dummodo citra dolum & Collusionem id fiat. Sic è Contrario si plures conjunctim equum vitiosum vendiderint, isque postea redhibendus veniat, tunc contra eum, cujus maxima pars in Venditione est, aut si æquales partes habeant, contra singulos in solidum redhibitoria competit. *L. 44. §. 1. de Edil. Edict. Dn. Strykius l. c. §. 32.*

§. VII.

Nec solius Vitiosi redhibitio, sed & non vitiosi fieri potest tunc, si pares Equi, quorum unus Vitio Capitali laborat, alter vero non, emti fuerint, vel TRIGA aut QVADRIGA, tunc enim, quia unum sine altero Emturus non fuisset, omnes quoque redhibendi sunt, modo una Emtione conjunctim Emti sint; non diversa: Alias sepa-

separatim comparati vitiosi separandi, vel cum iis tantum, cum quibus emti, Venditori sunt redhibendi. *a. L. 34. 35. & 36. ff. de Edil. Edict.* neque opus habet tunc, jurare, se scivisse, unum sine altero empturum non fuisse, quia pro Emptore hic militat præsuntio, Revenstrunck *in Med. Edil. l. 1. c. 6. n. 37.* Non autem in Emptione tantum, sed & permutatione, quæ illi proxima est, redhibitio locum habet.

CAPVT IV.

Quæ inde Actiones competant.

§. I.

Actiones ob Capitalia vitia hæc, competentes, DV-
PLICES sunt, Alia REDHIBITORIA, alia ÆSTIMA-
TORIA seu QVANTI vel QVANTI MINORIS, inque
arbitrio Emptoris est, utra earum agere velit; & RED-
HIBITORIA, si ad totius Contractus Rescissionem, Æ-
STIMATORIA, si servato contractu, ad illud saltem, quod
ultra verum illius pretium pro eo solvit, recipiendum
agere velit; quia autem odiosæ Rescissiones Contractuum
sunt, hinc MINORI SPATIO, SEX MENSIVM scilicet,
præ æstimatoria, QVÆ ANNALIS est, includitur. Fit
tamen Redhibitoria tunc pœnalis, si Venditor in mora
sit, neque pretium nec accessiones solvat, tunc enim pro-
pter Contumaciam dupli pretii & accessionis condemna-
ri jubetur, ut loquitur JCTus Cajet. *in L. 45. ff. de Edil.
Edict.*

Non autem hæ Actiones duæ ita ELECTIVE con-
currunt, ut una Electa, altera perimatur; Nam etsi RED-
HIBITORIA obtinens, æstimatoriæ amplius non indiget,
cum suum integrum pretium cum omni causa receperit,

D

SVC-

SVCCVMBENS tamen QVANTI MINORIS nihilominus adhuc agere potest.

Ponamus enim :

Vitium Capitale esse, probatum non sit, cum tamen Quanti minoris propter alia quoque vitia non capitalia agi possit, e. g. si lunaticus vel calcitrosus, mordax aut jugum non patiens vel articulatus, surdus, pavidus, tenax, Hartmüßig/ sessorem recipere nolens, das nicht aufsitzen lässet &c. sit, ÆSTIMATORIA adhuc institui potest.

Et quamvis regulariter venditor ab actione Quanti minoris ob defectum allegati vitii non capitalis liberatus, multo minus redhibitoria amplius conveniri posse videatur, arg. L. 25. §. 1. ff. de Re jud. Conf. Wissenbach. in Comment. ad ff. disp. 41. Libr. 21. T. 1. Thes. 10. Rövenstrunck l. c. Libr. 1. C. 7. n. 60. quia tamen quandoque contingere potest, ut æstimatoria agens, capitale vitium IGNORET, a. L. 56. ff. de adil. Edict. & condemnato reo, pretii partem acceperit, postea autem capitale vitium comperiat, adhuc tum redhibitoria agere posse, quin & probato in actione æstimatoria, Cardinali vitio, quodque adeo equus nullius sit pretii, ut nec expediat quidem, talem habere, veluti, si furiosus aut Lunaticus sit, licet æstimatoria actum fuerit, officio tamen judicis contineri ait Ictus Paulus in L. 43. §. 6. ff. de adil. Edict. ut reddito eo pretium recipiatur, quod enim nihili est, utique etiam minoris est. arg. L. 32. §. 150. ff. de V. S. Frantzkus H. T. § 4. n. 100.

Aliud est, si sciens tale vitium, nihilominus quanto minoris tantum agat, tunc enim juri suo renunciasse, &, hoc non obstante, emtioni, ad æqualitatem æstimatoria

toria actione reducenda, stare voluisse censetur, *Dn. Stryckius Us. M. ff. l. 1. §. 45.* Præterea & æstimatoria propter unum non capitale vitium intentata & finita, receptaque pro eo, pretii parte, comperto alio denuo eadem agere potest, *L. 31. §. 16. ff. de edil. Edict.* quia, quo plura in eo successively deprehenduntur vitia, eo minori & iam pro singulis æstimandus erit, adeoque quod plus iusto, hujus quoque intuitu, solutum est, repeti potest.

§. II.

Non minus autem in Æstimatoria hac, ac in redhibitoria, vitio jamdum contractus tempore infectum equum fuisse, probandum, & temporis illius valor in æstimatione respiciendus est, eaque per peritos equorum taxatores juratos, ad minimum duos fieri debet, *Bachov. ad Treutl. Vol. 2. Disp. 2. Thes. 10. lit. C.*

§. III.

Num vero etiam exemplo hujus æstimatoriæ venditori in ædilitia *Quanti vel Quanto* (*vid. L. 18. pr. & 19. §. fin. ff. de edil. Edict.*) pluris, scilicet tum æstimanda & vendenda fuisset, competat actio, itidem ad hoc, ut ad æqualitatem redigatur venditio, & quod iusto pretio deest, ab Emptore suppleatur? *NEGAT* hoc *Dn. Sträuchius in diff. edil. post. C. 2. §. 5.* actionemque venditi civilem tunc, ad reducendam inæqualitatem pretii & equi venditi, ad justam æqualitatem ei sufficere posse, statuit, *Dn. Stryck. in U. M. ff. L. 21. Tit. 1. §. 47.*

§. IV.

Non autem hæ ædilitiæ actiones honorariæ (*vid. ta- Reddibimen Dn. Schvwendörffer, in Not. ad Eckold. ff. L. 21. toria act. T. 1. §. 7. & 11.*) ut civiles perpetuæ, sed *TEMPORALES* ^{Tempus} tantum sunt; & *REDHIBITORIA*, quidem *INTRA SEX* ^{prescript.}

D 2

MEN-

MENSES saltem, ratione initii continuos, a die statim contractus numerandos, ratione cursus vero, utiles s. juridicos, atque sic intra SEMESTRE tantum SPATIVM, locum habet.

L. 19. §. 6. & L. 55. ff. adil. Edict.

§. V.

ÆSTIMATORIA e contrario per integrum annum a die SCIENTIÆ, utilem durat. *L. 19. §. fin ff. b. t.*

§. VI.

Cum vero annus UTILIS, ob difficultatem computationis dierum utilium ab Imperatore Justiniano in *L. f. C. de temp. in integrum restitut. abrogatus*, & in QVADRIENNIUM CONTINUUM mutatus sit, nec in his ædilitiis duabus actionibus, tempus utile amplius observari, sed loco sex Mensium utilium, & anni utilis, QVADRIENNIUM hodie substitutum esse tradunt. *Stryck. in not. ad Lauterb. L. 21. T. 1. ad p. 412. verb. ratione Cursus. Id. U. M. ff. eod. Tit. 1. § 33.*

Dummodo equus tempore contractus vitio hoc jamdum affectus fuerit, & brevi post se exseruerit, non autem si longe post demum appareat, quia tunc culpa magis emtoris vel aliorum, aut casu etiam id ei obvenisse creditur, quo de judex arbitrabitur. *Carpzov. p. 2. c. 34. defin. 18.*

§. VII.

Præterea denegandam quoque & Redhibitoriam & quanti minoris actionem, emtori esse, cum Labeone, Jctus Paulus in *L. 47. ff. de adil. Edict.* ait: Si equum vitiosum alienaverit, vel culpa sua amiserit, secus quam, si sine culpa illius, familiæve mortuus sit. *L. 38. §. 3. & L. 48. pr. & §. 1. b. t.* quia tunc nec redhiberi venditori,
nec

nec retineri ab emptore, recepta saltim pretii parte, contento, potest. Conf. *Mev. p. 4. Detif. 341.*

§. VIII.

Utut autem *Dn. Schilterus in prax. Jur. Rom. Ex. 34. ad L. 21. Tit. 1. Thef. 15.* parum usus in foro Germanico tribuat ædilitio Edicto, illiusque rigorem vix amplius observari tradat, reclamation tamen quotidiana ei experientia, qua de *Dn. Carpz. & plures alii* abunde testantur, cum nulla lege publica abrogatus, quin ut in æquitate & iustitia pro declinanda læsione & servanda inter Emptorem & venditorem æqualitate fundatus, Reipublicæ potius utilis sit, ac proinde *Dn. Stryckius in U. M. l. 21. Tit. 1. §. 19.* ab eo non immerito dissentit. Quo autem USUS hujus materiæ practicus eo magis appareat, pro utraque Ædilitia actione, sequenti modo, sic formandi Libelli & quidem:

I. REDHIBITORIA.

Rägar saget zu Anbringung seiner Klage kurglich/
Wias massen er vor 8. Tagen / als den 12. Octobr.
dieses 1714. Jahres von Beklagten N. N. ein paar
Castanien-braune Kutsch-Pferde / mit schwarzen
Mehnen und Schweiffen / deren eines ein Hengst/
das andere ein Wallach ist / in Leipzig vor 250. Rthlr.
baar erkaufft und bezahlet. Ob er nun wohl ver-
hoffet / es würden dieses tüchtige und gute Pferde
seyn / so hat er doch / als er Tages darauf damit von
Leipzig nach Dresden zurück reisen wollen / erfahren
müssen / daß das Sattel-Pferdt / der Hengst / als er
mit selbigen kaum eine halbe Meile Weges von Leip-
zig gefahren gewesen / in der Strasse stehen blieben /

und alles peitschens ungeachtet nicht von der Stelle weiter fortgehen wollen / sondern sich stets aufgebäuet / und um sich herum / auch das Geschirr und ganz neue Kutsche entzwen geschlagen / also daß über 2. Stunden mit demselben zubracht worden / ehe es nur in das nechste Dorff N. vollends gebracht werden können / dergleichen auch des folgenden Tages wieder geschehen / so / daß er erst den 4ten Tag darauf in Dresden angelanget. Wenn denn hieraus sattsam erhellet / daß gedachtes Sattel-Pferdt **SE. DIS** sen / dergleichen aber nach Sächsischen Rechten vor ein Haupt-Mangel zu achten ist / und um deßwillen die Redhibition statt hat / Beklagter auch wohl gewußt / daß gedachtes Pferd mit diesem Mangel damals bereits behafftet gewesen / und solches Klägern / vorsätzlich verschwiegen / inmassen er diese Scientiam vitii, Beklagten auf den Verneinungs-Fall a verbis : Beklagten auch wol ic. in sein Christliches Gewissen / zur eydlichen Eröffnung gestellet haben will / gleichwohl ihme Klägern um dieses mangelhaften Sattel-Pferdes willen auch das Hand-Pferd nicht ansethet / hingegen Beklagter zur Wiederzurücknehmung dieser beyden von ihme erkaufften Kutsch-Pferde in Güte nicht verstehen will ; Als ist er wieder ihn zu klagen genöthiget worden / fordert von demselben hierauf richtige und deutliche Antwort / nach deren Erfolg bittet er zu erkennen und auszusprechen / daß Beklagter

Diese beyde an Klägern verkauffte Kutsch-Pferde zurück zu nehmen / und dagegen das dafür empfan-

pfangene Kauff-Geld der 250. Rthlr. Klägern hinwieder cum interesse zurück zu geben/ ihm auch allen dadurch erlittenen Schaden und Unkosten zu erstatten schuldig sey. Desuper Nob. Jud. offic. implorando.

II. Aestimatoria action. s. Quanti Minoris.

Kläger saget zu Anbringung seiner Klage kürzlich/ wie daß er vor 8. Tagen als am 12. Oct. dieses 1714. Jahres von Beklagten N. N. ein Reit-Pferd/ so ein Rappe von ohngefähr 5. Jahren/ und ein Wallache ist/ vor 120. Rthlr. in Leipzig erkaufft. Nachdem er aber folgenden Sonntags darauf/ auf ein Land-Guth N. reiten wollen/ hat sich dasselbe unter Wegens vor alles/ was ihm entgegen gekommen/ oder im Wege gelegen/ dergestalt gescheuet/ daß es zum öfftern plötzlich Seit-wärts ausgesprungen/ und vielmahl mit ihm fast in die Gräben und Wasser gestürzet/ also/ daß er sich nicht getrauen darff/ mit selbigen über eine Brücke oder Steig zu reiten/ mithin er seines Lebens darauf nicht sicher ist/ Beklagter aber zur Zeit des Verkaufes solchen Defect an diesem Pferde wohl gewußt/ und Klägern selbigen angezeigt/ hingegen erwehntes Pferd dieses seines Mangels halber kaum 50. Rthlr. werth ist/ solcher-gestalt Beklagter ihm die zuviel dafür empfangene 70. Rthlr. wieder heraus zu geben schuldig/ er aber sich in Güthe darzu nicht verstehen will/ als ist Kläger wider ihn deswegen zur Klage gemüßiget worden/ fordert von ihm hierauf Antwort/ nach deren Er-

Erfolg bittet er zu erkennen und auszusprechen / daß
Beflagter die vor das libellirte Reit - Pferd von
Klägern zu viel empfangene 70. Rthlr. Kauf - Geld
selbigen nebst interesse heraus zu geben / auch ihm
die verursachten Schäden und Unkosten zu erstat-
ten schuldig sey / desuper &c.

S. D. G.

COROLLARIA

I.

Prorogatio jurisdictionis a loco ad locum fieri
potest.

II.

Pur fune ter rupto in terram cadens, iterum su-
spendi debet.

III.

Liberi restituuntur in integrum contra parentes.

IV.

Habenti Tutorem Tutor dari potest.

V.

Si soluto semel matrimonii vinculo, quondam
Conjuges sibi invicem reconcilientur, & ma-
trimonium redintegrari cupiunt, nova sa-
cerdotali Copula opus est.

FINIS.

